

УДК 657.471:631.531.1:635.9

Л. В. Гуцаленко,

д. е. н., професор, професор кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5181-8652>

В. А. Буличов,

аспірант кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1239-4692>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.10.64

ОЦІНКА ДІЄВОСТІ КОНТРОЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ КВІТНИКАРСТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

L. Gutsalenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of Accounting and Taxation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
V. Bulychov,

Postgraduate student of the Department of Accounting and Taxation,

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF THE CONTROL FUNCTION OF ACCOUNTING FOR THE COSTS OF PRODUCTION OF FLORICULTURE PRODUCTS AND ITS IMPACT ON THE PERFORMANCE OF THE ENTERPRISE

У статті досліджено сучасний стан та перспективи розвитку галузі квітництва, зокрема в контексті обліку витрат та ефективності контрольної функції бухгалтерського обліку. Розглянуто глобальні тенденції зростання ринку квітництва продукції на період 2024—2030 років, а також проаналізовано експорт свіжих зрізаних квітів з України, що свідчить про зростаючий потенціал вітчизняного квітництва на міжнародному ринку.

Особливу увагу приділено ролі бухгалтерського обліку у квітництві, який виконує низку ключових функцій, забезпечуючи ефективне управління господарською діяльністю підприємств. Серед них виокремлено контрольну функцію обліку витрат у виробництві продукції квітництва, яка є важливим інструментом для досягнення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємств.

Зважаючи на зростаючий попит продукції квітництва детально описано послідовність контролю обліку витрат у квітництві та проаналізовано її вплив на результати діяльності підприємства, зокрема контроль на всіх етапах виробництва, виявлення відхилень на зайвих витрат, прогнозування результатів діяльності, автоматизація обліку та моніторинг ресурсів, прийняття ефективних управлінських рішень, підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства. Зокрема, розглянуто, як дієвість контрольної функції сприяє оптимізації витрат, підвищенню рентабельності та забезпеченню якості продукції. Також досліджено аспекти, в яких контрольна функція проявляється найкраще (фінансовий облік та планування, оцінка ефективності виробництва, оптимізація ресурсів, контроль якості продукції) та має найбільший вплив на ефективність управління виробничими процесами (рентабельність виробництва, конкурентоспроможність продукції, рівень фінансової стабільності підприємства, стратегічне планування).

Результати дослідження підкреслюють важливість впровадження ефективних механізмів контролю витрат у квітницьких підприємствах для забезпечення їх сталого розвитку та успішної діяльності в умовах сучасного ринку.

The article examines the current state and prospects for the development of the floriculture industry, in particular in the context of cost accounting and the effectiveness of the control function of accounting. The author considers global trends in the growth of the floriculture market for the period 2024-2030, and also analyzes the export of fresh cut flowers from Ukraine, which indicates the growing potential of domestic floriculture in the international market.

Particular attention is paid to the role of accounting in floriculture, which performs a number of key functions, ensuring effective management of economic activities of enterprises. Among them, the control function of cost accounting in the production of floriculture products is highlighted, which is an important tool for achieving financial stability and competitiveness of enterprises.

Given the growing demand for floriculture products, the author describes in detail the sequence of control over cost accounting in floriculture and analyzes its impact on the performance of an enterprise, in particular, control at all stages of production, detection of deviations in excessive costs, forecasting of performance, automation of accounting and monitoring of resources, making effective management decisions, and increasing the profitability and competitiveness of an enterprise. In particular, the author examines how the effectiveness of the control function contributes to cost optimization, increased profitability and product quality. The article also examines the aspects in which the control function is best manifested (financial accounting and planning, production efficiency assessment, resource optimization, product quality control) and has the greatest impact on the efficiency of production process management (production profitability, product competitiveness, level of financial stability of the enterprise, strategic planning).

The results of the study emphasize the importance of introducing effective cost control mechanisms in floriculture enterprises to ensure their sustainable development and successful operation in the modern market.

Ключові слова: , квітникарство, облік, контроль, контрольна функція, дієвість, підприємство.

Key words: floriculture, accounting, control, control function, efficiency, enterprise.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сфера квітникарства в сучасних економічних умовах є перспективним напрямом аграрного бізнесу, проте її ефективний розвиток безпосередньо залежить від якісного обліку і контролю витрат виробництва.

Облік в контроль витрат у квітникарстві має надзвичайно важливе значення для забезпечення ефективного управління ресурсами, підвищення рентабельності та стабільного розвитку підприємств.

Квітникарство як галузь сільського господарства характеризується високою залежністю від витрат на матеріали, працю, енергоресурси та логістику, що потребує постійного моніторингу та оптимізації. За даними аналітичного звіту Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), ефективне управління витратами є одним із ключових чинників зростання продуктивності аграрного бізнесу. Крім того, дослідження OECD свідчать, що аграрні підприємства, які впроваджують системи контролю витрат, мають вищий рівень стійкості до економічних криз та коливань ринку.

Дієва контрольна функція обліку не лише сприяє зниженню непродуктивних витрат, а й забезпечує достовірність оцінки економічних результатів діяльності підприємств квітникарства, підвищуючи їхню конкурентоспроможність на ринку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням обліку витрат у сільському господарстві (в сегменті квітникарства) та його контролю в українських реаліях займалися вчені — економісти: Олійник Т.І. [1], Кузьменко А.В. [2], Бутко М.П. [3], Дудла І.В., Соломаха І.В. [4].

Значення контролю витрат в агробізнесі в своїх працях досліджували такі іноземні науковці: Мінаєв Д., Раделицький Ю. [5], які розкрили ідентифікацію та класифікацію витрат агродіяльності з позиції обліку і контролю в умовах імплементації новітніх геоінформаційних технологій в управлінні агропідприємствами; Павлова Г.Є., Приходько І.П., Волчанська Л.В. [6] дослідити сучасні особливості обліку та контролю витрат в аграрних та переробних підприємствах.

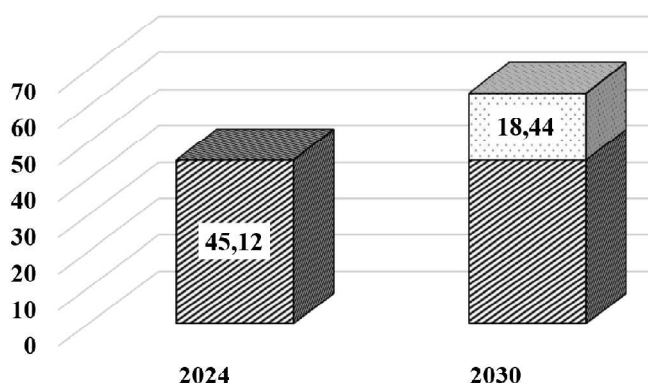

Рис. 1. Ринок квітництва та тенденції його зростання у світі, 2024–2030 рр., млрд дол. США

Джерело: [8].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування значення та оцінка дієвості контрольної функції обліку витрат у виробництві продукції квітництва, з урахуванням сучасних галузевих тенденцій, особливостей бухгалтерського обліку та її впливу на результати діяльності підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зростання ринку стимулюється змінами споживчих уподобань до естетично привабливого середовища, урбанізацією та доходами населення. Всі ці фактори підвищують попит на декоративні рослини та квіти. Технологічні досягнення, такі як розумне землеробство та генетична модифікація, відкриває нові шляхи зростання, а розширення сектору електронної комерції є ще одним ключовим фактором, що представляє величезний потенціал зростання завдяки розширенню доступності та зручності [7].

Відповідно до звіту "Floriculture Market by Product, Flower, End-Use, Sales Channel — Global Forecast 2025—2030" ринок квітництва зріс з 42669 млрд дол США у 2023 році в порівнянні до 45,12 млрд дол США у 2024 році. Очікується, що він продовжить зростати зі середньорічним темпом зростання (CARG) 5,84%, досягнувши 63,56 млрд дол. США до 2030 року (рис. 1).

Інформація, що представлена на рис. 1 наведена у звіті про ринок продукції квітництва, надає комплексний аналіз характеристик, розміру та зростання ринку, включаючи сегментацію, розподіл за регіонами та країнами, конкурентне середовище, частки ринку, тенденції та стратегії. Відповідно до представленої інформації (рис. 1) зростання можна пояснити попитом на декоративні рослини, озеленення комерційних приміщень, сезонними святкуваннями, культурою подарунків, підвищенням обізнаності про зелені зони, економічним зростанням.

Квітковий бізнес в Україні протягом останніх років стрімко розвивається. Основним центром інтродукції квіткових рослин у сучасній Україні є Національний ботанічний сад НАНУ (м. Київ). Але, крім того, значну роль відіграють і приватні розсадники.

Займаючи 80% частки на ринку квітництва, зрізані квіти залишаються ключовими генераторами зворотного потоку для гравців ринку. Вазові композиції, букети та вінки є поширеним у використанні зрізаних квітів. Багато садівників зрізають квіти у своїх розсадниках, хоча також вони продаються комерційно. Відповідно до статистичних даних експорт зрізаних квітів поступово відновлюється, незважаючи на те, що військові дії території України продовжуються на (рис. 2).

Як видно з рис. 2. Спостерігалось скорочення експорту, однак очікується покращення по-

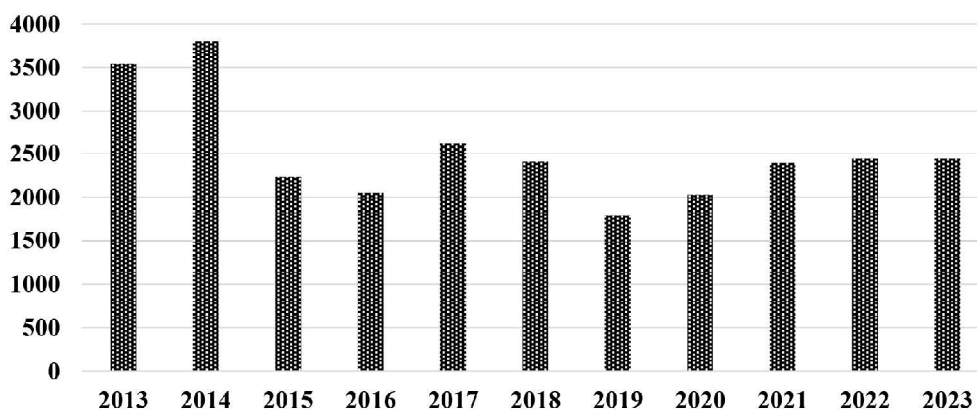

Рис. 2. Експорт свіжих зрізаних квітів в Україні, вартістю 1 000 євро

Джерело: [9].

Рис. 3. Послідовність контролю обліку витрат у квітникарстві і його вплив на результати діяльності підприємства

Джерело: сформовано автором.

казники з 2024 року, а у 2025 році прогнозується прискорення до 1,4% завдяки відновленню зростання експорту та інвестицій.

Крім того до 2030 року очікується зростання електронної комерції, що сприятиме розширенню ринку продукції квітникарства в майбутньому. Електронна комерція включає онлайн-купівлю та продаж товарів і послуг, що дозволяє здійснювати транзакції через Інтернет. Таким чином очікується, що зростання електронної комерції значно стимулюватиме покращити ринок продукції розсадників та квітникарства.

Сегмент прямих продажів становить основну частку світового ранку у 2022 році, яка займає біля 77,6%, оскільки більшість продажів на ринку квітникарства відбувається безпосередньо через виробників. Однак очікується, що сегмент супермаркетів/гіпермаркетів зростатиме швидкими темпами зі середньорічним темпом зростання майже 10,6% протягом прогнозованого періоду.

Сучасні економічні відносини потребують постійного вдосконалення та глибоких перетворень, зокрема у системі обліку. Система бухгалтерського обліку є важливим елементом для всіх суб'єктів господарювання та держави загалом, та головне місце в даній системі відводиться обліку витрат [10, с. 841].

Виробництво продукції квітникарства має свою специфіку, що безпосередньо впливає на організацію обліку витрат. Основними особливостями є висока сезонність виробництва, залежність росту та розвитку рослин від кліматичних умов, а також наявність біологічних активів, які змінюють свою вартість протягом життєвого циклу [11]. Це вимагає деталізованого розмежування витрат на різні етапи виращування: підготовку ґрунту, посів, догляд, збирання, реалізацію. Особливу роль відіграє облік довгострокових біологічних активів (багаторічних рослин), які потребують окремого обліку амортизації та витрат утримання. Також важливо врахувати витрати на обігрів теплиць, штучне освітлення, системи зрошення та спеціальні добрива, що значно впливають на собівартість квіткової продукції.

Бухгалтерський облік у квітникарстві виконує низку ключових функцій, що забезпечує ефективне управління господарською діяльністю, а саме:

- інформаційна функція — забезпечує достовірність інформацією про витрати, доходи та результати;

- контрольна функція — перевірка цільового й ефективного використання ресурсів, виявлення відхилень і ризиків;

— аналітична функція — аналіз витрат, фінансових результатів, розробка управлінських висновків;

— регулююча функція — має вплив на управлінські рішення через стандарти, норми й політики.

Саме контрольна функція у квітникарстві відіграє центральну роль, оскільки господарські операції залежать від сезонності, біологічних циклів і точності ресурсного планування. Контрольна функція тісно пов'язана з аналітичною (через виявлення причини перевитрат) і інформаційною (звіти для керівництва) функціями.

Дієвість контрольної функції — це здатність контролю забезпечувати досягнення запланованих показників та виявити відхилення від норм чи стандартів, що сприяє їх оперативному коригуванню.

У своїй праці Гуцаленко А.В. та Безух С.Ю. зазначають, що дієвість контрольної функції обліку витрат на підприємствах, а не її формальність, забезпечуватиме менеджерів всіх рівнів управління оперативною та достовірною інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [12, с. 35].

Оцінка дієвості контрольної функції обліку витрат виробництва продукції квітникарства є важливою частиною управлінського процесу на підприємствах цієї галузі. Враховуючи специфіку виробничих процесів у квітникарстві, контрольні функції бухгалтерського обліку забезпечують точність і достовірність інформації про витрати на вирощування рослин, догляд за ними та інші витрати, пов'язані з досягнення ними товарного стану. Це дозволяє підприємствам не лише оцінити ефективність своїх витрат, але й своєчасно виявити відхилення від планових показників.

Контрольна функція обліку витрат виробництва продукції квітникарства є комплексним інструментом, що включає в себе аналіз різних типів витрат, таких як витрати на насіння, добрива, засоби захисту рослин, енергоносії та робочу силу. Урахування всіх цих факторів є необхідним для коректної оцінки ефективності виробничого процесу. Контроль за витратами дає можливість не лише зберігати конкурентоспроможність на ринку квіткової продукції, але й оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі, таких як коливання цін на сировину або зміни в законодавстві. Отже, дана функція сприяє формуванню об'єктивної інформації для прийняття управлінських рішень, аудиту та забезпечення законності діяльності підприємства. Послідовність контролю

обліку витрат у квітникарстві і його вплив на результати діяльності підприємства наглядно представлено на рис. 3.

У квітникарстві важливо здійснювати контроль не тільки на рівні окремих витрат, а й на всіх етапах виробничого процесу. З цією метою використовуються методи обліку, що дозволяють ефективно перевіряти правильність обліку витрат на кожному рівні, від вирощування до продажу готової продукції та моніторинг ефективності використання ресурсів, що допомагає знизити витрати і поліпшити фінансові результати підприємства.

Контрольна функція в обліку витрат квітникарства повинна бути чітко інтегрована в систему управління витратами, зокрема через застосування сучасних технологій і програмного забезпечення. Саме автоматизація обліку витрат дозволяє значно спростити процес контролю, зменшити ймовірність помилок і своєчасно виявити проблеми, що можуть виникнути в процесі виробництва. Це підвищує ефективність прийняття управлінських рішень і забезпечує стійкий розвиток підприємства.

Дієвість контрольної функції в контексті обліку витрат у виробництві продукції квітникарства допоможе:

- вчасно виявити зайві витрати та відхилення від запланованого бюджету;

- запобігти фінансовим втратам через неефективне використання ресурсів;

- покращувати економічні результати підприємства, знижуючи собівартість продукції без втрати її якості;

- забезпечувати точність обліку та звітності, що сприяє ухваленню правильних управлінських рішень.

Якщо контрольна функція працює дієво, це означає, що вона дозволяє підприємству оптимізувати виробничі процеси, покращувати фінансову дисципліну та підвищувати рентабельність. Якщо ж її дієвість низька, підприємство може стикатися з надмірними витратами, фінансовими втратами та зниженнями якості продукції.

Контрольна функція обліку витрат у виробництві продукції квітникарства є важливою складовою управління господарською діяльністю. Вона забезпечує ефективність ресурсокористування, запобігає зайвим витратам та сприяє підвищенню рентабельності підприємства. Контрольна функція найкраще проявляється та має вплив у наступних аспектах (рис. 4).

Дослідивши інформацію, що представлена у рисунку 4 з'ясовано, що контрольна функція

Рис. 4. Проявлення та вплив контрольної функції у різних аспектах підприємницької діяльності

Джерело: сформовано автором.

обліку витрат у виробництві продукції квітникарства є важливим інструментом управління. Якщо контрольна функція обліку витрат буде відсутня або недостатньо розвинена можуть виникнути негативні наслідки, а саме: надмірні витрати та фінансові втрати; зниження якості продукції; необґрунтоване ціноутворення; неефективне використання ресурсів; проблеми з фінансовою звітністю.

Отже, контрольна функція допомагає підвищити ефективність підприємства, мінімізувати витрати та забезпечити стабільний розвиток бізнесу. Відсутність контролю може призвести до фінансових втрат, низької якості продукції та проблем з управлінням ресурсами.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Управлінський контроль, що забезпечується через дієвість контрольної функції обліку на всіх рівнях управління дозволяє оптимізувати витрати, досягти зниження собівартості продукції, що в цілому дозволяє збільшити прибутковість бізнесу квітникарства. Достовірний та своєчасний облік витрат і контроль за ними допомагають виявити найбільш ефективні методи управління ресурсами, що в кінцевому

підсумку позначається на конкурентоспроможності продукції та підприємства в цілому і його здатності отримати стабільний дохід у довгостроковій перспективі.

Література:

- Олійник Т. І., Зайцева К. В. Система управління витратами підприємства. Молодий вчений. 2019. № 11 (2). С. 563—566. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11\(2\)_57](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11(2)_57) (дата звернення: 13.04.2025).
- Кузьменко, А. В. Облік і аналіз витрат та калькулювання собівартості продукції на промисловому підприємстві: автореферат кваліфікаційної роботи: 071 "Облік і оподаткування"; НУ "Чернігівська політехніка". Чернігів, 2021. 8 с.
- Бутко М. П., Соломаха І. В.. Становлення вітчизняного ринку флористичної продукції в умовах євроінтеграції: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 294 с.
- Дудла І. О., Соломаха І. В. Маркетингові дослідження квіткового ринку в Україні. Вісник Чернігівського державного технологічного університету: зб. наук. Чернігів: ЧДТУ, 2011. № 2 (50). С. 112—121.
- Мінаєв, Д., Раделицький Ю. Класифікація витрат агродіяльності з позиції обліку і контролю в умовах використання геоінформацій-

них технологій. Вісник Економіки, no. 3, Nov. 2023, pp. 97—114, <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.097> (дата звернення: 15.04.2025).

6. Павлова Г. Є., Приходько І. П., Волчанська Л. В. Облік витрат в аграрних і переробних підприємствах. Економіка та суспільство. 2021. Випуск № 27, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-9> (дата звернення: 23.04.2025).

7. Floriculture Industry Trends and Growth Forecast, 2030: Organic Farming and Biodegradable Packaging Present Opportunities for Market Players. Globenewswire. 2024. URL: <https://www.globenewswire.com/news-release/2024/11/21/2985437/28124/en/Floriculture-Industry-Trends-and-Growth-Forecast-2030-Organic-Farming-and-Biodegradable-Packaging-Present-Opportunities-for-Market-Players.html>. (дата звернення: 13.04.2025).

8. Floriculture Market by Product, Flower, End-Use, Sales Channel — Global Forecast 2025-2030. URL: <https://www.researchandmarkets.com/> (дата звернення: 25.04.2025).

9. INTERNATIONAL STATISTICS FLOWERS AND PLANTS 2024. 2024 (2024). International Association of Horticultural Producers (AIPH). URL: https://aiph.org/wp-content/uploads/2024/12/vol72_v2_SYB2024_prod_data.pdf

10. Кравченко О. В., Леоненко К. О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. Інфраструктура ринку. Випуск 25. 2018. С. 841—846. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/139.pdf (дата звернення: 25.04.2025).

11. МСБО 41 "Сільське господарство". Офіційний сайт IFRS. 2025. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-41-agriculture/> (дата звернення: 23.04.2025).

12. Гуцаленко Л. В., Безух С. Ю. Контрольна функція управлінського обліку витрат виробництва продукції свинарства. Агросвіт. 2021. № 23. С. 33—38.

References:

1. Olijnyk, T.I. and Zajtseva, K.V. (2019), "Enterprise cost management system", *Molodyi vchenyj*, vol. 11 (2), pp. 563-566, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11\(2\)_57](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11(2)_57) (Accessed 13.04.2025).

2. Kuz'menko, A.V. (2021), *Oblik i analiz vytrat ta kal'kuliuvannia sobivartosti produktsii na promyslovomu pidpriemstvi* [Accounting and analysis of costs and calculation of the cost of production at an industrial enterprise], NU "Chernihivs'ka politehnika", Chernihiv, Ukraine.

3. Butko, M.P. and Solomakha, I.V. (2017), *Stanovlennia vitchyznianoho rynku florystychnoi*

produktsii v umovakh ievrointehratsii [Formation of the domestic market of floristic products in the conditions of European integration], ChNTU, Chernihiv, Ukraine.

4. Dudla, I.O. and Solomakha, I.V. (2011), "Marketing research of the flower market in Ukraine", *Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu: zb. nauk. prats'*, vol. 2 (50), pp. 112—121.

5. Minaiev, D. and Radelyts'kyj, Yu. (2023), "Classification of agricultural costs from the perspective of accounting and control in the context of the use of geoinformation technologies", *Visnyk Ekonomiky*, vol. 3, pp. 97—114. <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.097>.

6. Pavlova, H.Ye. Prykhod'ko, I.P. and Volchans'ka, L.V. (2021), "Cost accounting in agricultural and processing enterprises", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 27, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-9>.

7. Globenewswire (2024), "Floriculture Industry Trends and Growth Forecast, 2030: Organic Farming and Biodegradable Packaging Present Opportunities for Market Players", available at: <https://www.globenewswire.com/news-release/2024/11/21/2985437/28124/en/Floriculture-Industry-Trends-and-Growth-Forecast-2030-Organic-Farming-and-Biodegradable-Packaging-Present-Opportunities-for-Market-Players.html>. (Accessed 13.04.2025).

8. Research and Markets (2024), "Floriculture Market by Product, Flower, End-Use, Sales Channel — Global Forecast 2025—2030", available at: <https://www.researchandmarkets.com/> (Accessed 25.04.2025).

9. International Association of Horticultural Producers (AIPH) (2024), "International statistics flowers and plants", available at: https://aiph.org/wp-content/uploads/2024/12/vol72_v2_SYB2024_prod_data.pdf (Accessed 25.04.2025).

10. Kravchenko O.V. and Leonenko K.O. (2018), "Problems of organizing accounting for production costs", *Infrastruktura rynku*, vol. 25. S. 841—846, available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/139.pdf (Accessed 25.04.2025).

11. IFRS (2025), "IAS 41 Agriculture", available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-41-agriculture/> (Accessed 23.04.2025).

12. Gutsalenko, L. and Bezukh, S. (2021), "Control function of management accounting of expenses of production of pig production", *Agrosvit*, vol. 23, pp. 33—38.

Стаття надійшла до редакції 04.05.2025 р.